

МОЖЛИВОСТІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ КУРСУ МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кудрявцева В.Ф.

*Херсонська державна морська академія
(Україна)*

Вступ. Навчання майбутніх морських офіцерів вимагає злагодженої роботи усіх залучених кафедр вищого навчального закладу. Невідповідності у змістовному наповненні і вибудовуванні логічної послідовності навчальних курсів різних дисциплін мають своїм результатом уривчасті знання і уміння морських курсантів, що відлунується у значній кількості аварійних ситуацій в морі. Однак саме у галузі морського навчання здійснення якісних і постійних міжпредметних зв'язків видається реальною справою, оскільки наявність базового документу – Міжнародної конвенції з підготовки, дипломування моряків і несення вахти (ПДНВ), доповненою модельними курсами з професійних дисциплін – створює необхідні умови для можливостей міждисциплінарного співробітництва, особливо між спеціалізованими дисциплінами і морської англійської мови, яка є інструментом кар'єрного зростання, що сприяє мобільності, гнучкості і конкурентоздатності морських спеціалістів. Тому навчальним закладам необхідно розвивати стратегії навчання, які б відповідали таким вимогам.

Актуальність дослідження. Більшість викладачів англійської мови за професійним спрямуванням у вищих навчальних закладах України, включаючи і викладачів морської англійської мови, не мають освіти з професійної спеціалізації студентів, яких вони навчають. Розуміння, що викладачі морської англійської мови, особливо під час перших років роботи у морському навчальному закладі, постають перед проблемою вивчення великого обсягу спеціалізованого матеріалу, який вони не розуміють, поділяється різними дослідниками.

Визначаючи міждисциплінарне співробітництво як «міжкультурну комунікативну компетентність», Erin M. McCloskey підсумовує, що можливими шляхами розвитку такої компетентності, серед інших, є розробка планів занять у діалозі з іншими, обґрунтування усіх навчальних завдань у творчих групах, врахування думок викладачів і студентів; звертання уваги на методи викладання для розвитку професійних умінь і забезпечення співробітництва вдумливих викладачів. [7, ст.8]

Аналізуючи переваги міждисциплінарного співробітництва, Олизько Ю. наголошує, що спільна розробка нової теми сприяє співробітництву між викладачами гуманітарних і технічних дисциплін, об'єднує їхні зусилля, допомагає розглядати схожі теми з різних точок зору, уникаючи простого повторення матеріалу у викладанні різних дисциплін [1, ст. 163].

Джонсон Б. вважає співробітництво викладачів необхідним інструментом для розкриття потенціалу студентів. Дослідник переконаний, що «одному викладачеві важко бути експертом з двох дисциплін, а рішення цього полягає у об'єднанні сил і командному навчанні» [4, ст. 2].

Севедж Дж. розглядає міжпредметне співробітництво як «синтез знань, умінь і розуміння з різних дисциплін» [8, ст.2], а однією з його головних засад, яку ми теж вважаємо базовою, визначає як необхідність «опиратися на схожості між окремими предметами (стосовно змісту предмету, педагогічних прийомів і навчального процесу і робити ці зв'язки очевидними у різний спосіб».

Акцентуючи увагу на чотирьох можливих способах інтеграції занять, серед яких паралельна інтеграція (parallel integration), об'єднана інтеграція (infusion integration), багато дисциплінарна інтеграція (multi-disciplinary integration) і транс-дисциплінарна інтеграція (trans-disciplinary integration), інший дослідник визначає, що у міждисциплінарному навчанні «дисципліни можуть бути пов'язані через центральну тему, питання, проблему, процес, предмет обговорення чи досвід» [5, ст.1].

Вивчення теорії міждисциплінарного співробітництва та наш певний практичний досвід його організації дозволив нам визначити міждисциплінарне співробітництво як «спільне усвідомлення і цілеспрямовані дії викладачів споріднених дисциплін для допомоги студентам у набутті транзитивних знань і умінь для їх застосування у нових навчальних контекстах».

Постановка задачі. Мета статті – охарактеризувати можливі організаційно-змістовні дії з організації міждисциплінарного співробітництва викладачів морської англійської мови і спеціальних дисциплін.

Результати дослідження. За роки впровадження комунікативного, а потім компетентнісного підходу до навчання англійської мови за професійним спрямуванням викладачі англійської мови призвичаєні до роботи з розвитку методичних умінь для забезпечення вимог Модельного курсу 3.17 «Морська англійська мова» Міжнародної морської організації, у чому мають значні успіхи. Посібник для викладача у вище зазначеному модельному курсі орієнтує на розвиток у студентів комунікативних умінь для успішної роботи на судах з багатонаціональними екіпажами [3, ст.32]. Більшість інновацій, запроваджених у процесі нашого попереднього дослідження, стосувалися методів навчання: розробка і апробація різних структур комунікативного заняття в залежності від досвіду студентів (PPP, EASA, Patchwork), вивчення і застосування таксономії Блума при плануванні занять, навчання на основі інтеграції змісту і мови (CLIL), система оцінювання, електронне тестування тощо.

Рівноцінно важливому аспекту навчання студентів, яким є зміст навчання морської англійської мови, також приділено значні зусилля, у результаті яких розроблено і апробовано робочі навчальні програми, навчальні посібники для усього курсу навчання з англійської мови. Водночас належне змістовне наповнення навчального процесу, як і навчальних посібників, залежить, у першу чергу, від конкретних знань кожного окремого викладача.

Наше дослідження зосереджене на можливостях співробітництва між викладачами морської англійської мови для судноводіїв і відповідними спеціалізованими дисциплінами, означеними у навчальному плані факультету судноводіння.

Розпочинаючи наше дослідження, ми керувалися настановою модельного курсу, що викладач повинен бути підготовлений до навчання на основі змісту морської спеціальності і мати широке розуміння спеціалізованих професійних дисциплін, у нашому випадку дисциплін, пов'язаних з судноводінням. Крім того, ми усвідомлювали, що викладачі отримують знання необхідного професійного змісту шляхом індивідуальної самоосвіти під час підготовки до практичного заняття і під час розробки певного модуля навчального посібника.

Першим кроком у дослідженні, окрім ретельного вивчення Модельного курсу 3.17 «Морська англійська мова» Міжнародної морської організації і, відповідно, укладання робочої навчальної програми, стала добровільна консультативна співпраця з провідними фахівцями кафедр судноводіння і управління судном з питань розробки навчальних посібників з морської англійської мови на засадах комунікативно-компетентнісного підходу, результатом якої є комплект навчальних посібників для першого-четвертого курсів, на кожний з яких отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Поза контентом, особливо прискіпливо розглядалися комунікативні компетентності, орієнтовані на практичні потреби студентів під час професійного спілкування. Кожний тематичний модуль розпочинається з переліку пріоритетних умінь і базової компетентності, як, наприклад, з теми «Dangerous Cargo Handling»:

You will be able to:

1. Identify IMDG classes 1-9 and explain hazards associated with each class
2. Formulate international requirements on DG cargo packaging, marking, stowage requirements and safety measures
3. Use SMCP for Dg cargo handling procedures

Essential competency: provide clear instructions on proper actions for safe DG cargo transportation.

Наявність навчальних посібників дозволяє певною мірою упорядкувати компетентнісний і контентний аспекти навчального процесу, однак не є беззаперечною умовою розуміння викладачами англійської мови професійних процесів і операцій, які відбуваються на судні у реальному вимірі. У результаті, наступним кроком стало запровадження експерт-класів, під якими розуміється проведення практичних занять капітанами, старшими помічниками та іншими офіцерами, які працюють в академії і компанії Марлоу Навігейшн з найбільш складних тем робочої навчальної програми. З-поміж багатьох, назвемо експерт-класи про швартовні операції, обладнання навігаційного містка, схеми розділення руху, остійність судна тощо.

З розвитком комунікативних умінь студентів стало очевидним, що матеріалів для наповнення контенту навчальних занять замало, а тому додаткова допомога фахівців спеціалізованих кафедр знову постала необхідністю. Важливим елементом подальшої співпраці стали добірки тематичних матеріалів, підготовлені стараннями окремих ентузіастів-судноводіїв, значимість яких важко переоцінити.

З впровадженням технологій глибинного навчання, усвідомлення важливості професійного контенту для студентів старших курсів, неминуче постають питання щодо більш цілеспрямованого міждисциплінарного співробітництва, яке неможливе без певного узгодження з керівною вертикаллю навчального закладу.

Практичне дослідження наводить нас на думку, що наступним етапом може бути розробка послідовної або паралельної моделі вивчення тем, компетентності цілі яких певним чином співпадають. Інституційні спроби вибудувати послідовність вивчення дисциплін професійного циклу у навчальному плані для впровадження системи інтегрованого навчання поки що не принесли відчутних результатів, оскільки дійсно важко урахувати потреби і зміст кожної дисципліни за одну спробу. У той же час, порівняти очікувані компетентності, представлені у модельних курсах з морської англійської мови і окремих дисциплін з судноводіння, враховуючи ентузіазм викладачів цих дисциплін щодо контентної і методичної інтеграції, і здійснити послідовну або паралельну інтеграцію шляхом співробітництва у більш вузькому вимірі - на прикладі двох-трьох навчальних дисциплін – реальний шанс подати приклад. Щонайперше, такими можуть бути компетентності, пов'язані з теорією і будовою судна, типами вантажів, організацією роботи на навігаційному містку і т.п.

Традиційно, у послідовній моделі вважається безперечним, що контент спочатку вивчається рідною мовою, а після цього іноземною. На противагу цьому розповсюдженому твердженню, наш досвід роботи у межах існуючого навчального плану свідчить, що доцільно вивчати схожий професійний контент спочатку іноземною мовою, тому що у протилежному випадку студенти схильні перекладати, що негативно впливає на швидкість і правильність усного мовлення. У наших обставинах успішного впровадження комунікативного навчання, коли студенти щодня вільно і природно спілкуються англійською мовою, готуючись до роботи у багатонаціональних екіпажах, їхня мотивація до повторення відомого контенту на заняттях з англійської мови не може бути високою.

Іншим важливим аспектом, який необхідно враховувати, є значний обсяг лекційно-семінарського контенту з спеціальних дисциплін і практичного вивчення морської англійської мови, який значно вужчий. Модульний контент занять з морської англійської мови можна розглядати як вступ до спеціальної дисципліни. Саме тут необхідно визначити необхідний контент з англійської мови, який має бути складовою частиною спеціальної дисципліни у міждисциплінарному співробітництві: теми занять з морської англійської мови розглядаються більш детально, але у набагато вужчому форматі. Вибираючи між послідовною і паралельною моделлю міждисциплінарного співробітництва, ми вважаємо більш плідною і такою, що сприяє більш поглибленим міждисциплінарним зв'язкам, паралельну модель.

Застосування послідовної або паралельної моделі, у свою чергу, сприятиме усвідомленню можливості об'єднаної інтеграції. Використовуючи схожі поняття як організаційні елементи, викладачі зможуть планувати або проводити окремі заняття на спільних засадах. Іншими словами, два викладачі матимуть змогу обговорити основні

поняття, процеси, професійні дії, необхідні для вивчення у професійній дисципліні і відповідному тематичному модулі з морської англійської мови, що сприятиме більш очевидному встановленню контентних зв'язків між двома дисциплінами і, відтак, більш результативному опануванню студентами цільовою компетентністю з обох дисциплін.[4]

У будь-якій з вище зазначених моделей міждисциплінарного співробітництва важливим пріоритетом залишається контент модулів навчальних посібників з морської англійської мови, за якими вчать студенти, особливо виокремлення найважливіших і необхідних аспектів майбутньої професійної діяльності. Ефективним рішенням цієї проблеми може бути консультативна співпраця морських фахівців з авторами тематичних модулів. Для цього важливо скористатися діючими вимогами до розробки річних індивідуальних планів, де враховувати такі консультації у розділі з методичної роботи, оскільки на добровільних засадах важко організувати регулярну і послідовну.

Висновки. У більш вмотивованій і результативній навчальній роботі студентів зацікавлені усі учасники освітнього процесу – від студентів до керівництва навчального закладу. Роз'єднаність дисциплін професійної підготовки, до яких, крім спеціалізованих дисциплін і морської англійської мови, відносяться географія, метеорологія, тощо, суперечить ідеям інтегрованого навчання, ускладнює процес опанування студентами навчальним контентом і компетентностями за рахунок неминучих повторень і можливих невідповідностей у вивченні певних понять і термінів. Однак, міждисциплінарне співробітництво вимагає більше часу для визначення спільних пріоритетів у навчанні студентів, ускладнюється необхідними змінами у розкладі занять і потребує сфокусованої уваги керівництва навчального закладу.

Перспективи подальших досліджень. Наступним завданням нашого дослідження вбачаємо в укладанні списку компетентностей, які, певною мірою, спільні у навчанні морської англійської мови і окремих дисциплін, пов'язаних з судноводінням. Визначення, розробка і організація міждисциплінарного співробітництва за послідовною або паралельною моделлю з метою узгодження і оновлення контенту курсу морської англійської мови для судноводіїв – наша перспективна мета.

ЛІТЕРАТУРА

1. Olyzko Y. Mizhdistsiplinatnyi pidkhid yak zasib realizatsiyi osnovnykh dydaktychnykh pryntsypiv navchannya. // Pedagogichniy diskurs. - 2015. - Vyp. 18. - С. 161-165. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddyisk_2015_18_34.
2. Fogarty R. Ten Ways to Integrate Curriculum. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org>. [1991-10].
3. IMO Model Course 3.17 Maritime English. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/261953765> [31.10.2014].
4. Johnson B. Deeper Learning: Why Cross-Curricular Teaching is Essential. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.edutopia.org/blog/cross-curricular-teaching-deeper-learning-ben-johnson>. [15.01.2013].
5. Kelly, Melissa. Cross-Curricular Connections in Instruction. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.thoughtco.com/cross-curricular-connections-7791>. [24.06.2018]
6. Kunter M., Klusmann U., Baumert J., Richter D., Voss T., Hachfeld A. Professional Competence of Teachers: Effects on Instructional Quality and Student Development. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.researchgate.net/publication/257326797>. [2013-01].
7. McCloskey M.E. Global Teachers: A Conceptual Model for Building Teachers' Intercultural Competence Online. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.revistacomunicar.com/indice-en/articulo.php?numero=38> [2012-06].
8. Savage J. Cross-Curricular Teaching and Learning 5: Definitions. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.jsavage.org.uk/research/cross-curricular-teaching-and-learning-5-definitions>. [12.02.2010].